

Попович В. М.,

доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри соціальної роботи та психології
Національний університет «Запорізька політехніка» (м. Запоріжжя, Україна)

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ ТРЕНІНГ ЯК МЕТОД ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ

Підвищення значущості соціальної освіти і особливо якісної професійної підготовки працівників соціальної сфери на сучасному етапі політичного і соціально-економічного розвитку в нашій країні пов'язане з появою великої групи людей, що потребують висококваліфікованої соціально-психологічної допомоги фахівців-професіоналів. У зв'язку з цим сучасна стратегія соціальної політики держави у сфері освіти спрямована на створення багаторівневої системи професійної підготовки кадрів, здатної забезпечити суспільство професійними фахівцями в області соціально-допомогаючої діяльності.

Як свідчать психолого-педагогічні дослідження вітчизняних і зарубіжних учених і практиків, готовність майбутнього фахівця до самостійної діяльності не можна розглядати поза зв'язком з професійною компетентністю соціального працівника. Оскільки, з одного боку, професійні риси суб'єкта діяльності розглядають у контексті вияву психологічних особливостей особи, необхідних для засвоєння спеціальних знань, умінь і навиків, що забезпечують необхідну ефективність професійної праці. З іншого, комплекс вимог (динамічності розвитку, системності і комплексності підтримки, що надається, її адресний характер та ін.), що ставлять до сучасної соціальної роботи, в цілому може бути досягнутий тільки внаслідок забезпечення компетентності як у діяльності відповідних служб, так і окремого соціального працівника.

В загальні можна представити професійну компетентність соціального працівника в її компонентах: мотиваційний (психологічна готовність до професійної діяльності); ціннісно-смысловий (спрямованість, ціннісні орієнтації, смисли); когнітивно-професійний (загальна культура, письменність, професійна утворена); дієво-професійний (робота з людьми на різних соціальних рівнях, робота з інформацією, досягнення результатів і т.п.); аутопсихологічний (особистісна і професійна рефлексія); регулятивний (емоційно-вольова саморегуляція). Рівень професійної компетентності соціального працівника можна визначити рядом критеріїв: гностичність, професійні цінності, самостійність, динамічність, результативність, адекватність.

Одним із методів професійної підготовки соціальних працівників є метод соціально-психологічного тренінгу. Соціально-психологічний тренінг визначається як форма психологічної дії у процесі інтенсивного навчання у груповому контексті; в найширшому сенсі під СПТ зазвичай розуміють своєрідні форми навчання знанням і окремим вмінням у сфері спілкування, а також форми їх корекції.

Для соціально-психологічного тренінгу характерні: «1) персональна актуалізація мотивів і постановка задач; 2) створення оптимальної робочої напруги; 3) покрокове навчання і засвоєння нового матеріалу; 4) створення взірця поведінки; 5) перехід імпульсивної поведінки у рефлексивну і навпаки; 6) зниження особистісних психологічних бар'єрів; 7) актуалізація творчого потенціалу учасників у процесі активного міжособистісного спілкування; 8) підвищення соціальної чутливості учасників; 9) переважання процесу навчання над результатом; 10) зворотній зв'язок у системі «Учасник – Група»; 11) контроль рівня досягнень» [1, с.212].

Проведення тренінгів передбачає інформування про певні соціально-педагогічні явища; здобуття учасниками професійно значущих знань та умінь; формування навичок співпраці і толерантного ставлення до осіб, які їх оточують; формування навичок комунікативної взаємодії; презентації та відстоювання власної соціально-педагогічної позиції; формування вмінь адекватно оцінювати власні можливості, переборювати труднощі і шукати шляхи самовдосконалення та конструктивного розв'язання проблемних і конфліктних ситуацій; виховання емоційної культури.

Тренінгова програма для майбутніх соціальних працівників може включати в себе декілька тренінгів: тренінг ефективного спілкування, тренінг сенситивності, тренінг вирішення конфліктності, тренінг формування толерантності.

Тренінг ефективного спілкування спрямований на формування навичок встановлення контакту, на виявлення домінуючої моделі поведінки (асертивна, невпевнена, агресивна) з подальшою її зміною, на формування ефективних засобів асертивної поведінки, на формування вміння надавати зворотній зв'язок іншій людині. Тренінг сенситивності спрямований на формування і тренування навичок сенситивного спілкування як здатності усвідомлювати і розуміти почуття і стани людини в процесі міжособистісного спілкування. Тренінг вирішення конфліктів спрямований на формування вміння діагностувати напруженість в міжособистісних стосунках, виявляти основні конфліктні зони, вміння застосовувати різні стратегії поведінки для конструктивного вирішення конфліктів. Тренінг формування толерантності спрямований на отримання навичок розпізнання нерівності, несправедливості, расизму, стереотипів та упереджень; формування знань та навичок, які допоможуть їх уникнути.

Отже, соціально-психологічний тренінг в професійній підготовці соціальних працівників представляє собою практику соціально-психологічного впливу, яка ґрунтується на активних методах групової роботи, використання своєрідних форм навчання знанням та окремим умінням, тобто формування професійної компетентності спеціаліста в сфері соціальної роботи.

Список використаних джерел

1. Євдокимова Н. О. Соціально-психологічний тренінг як технологія розвитку особистості студента. *Вісник Національного університету оборони України*. 2014. №4 (41). С. 211 - 217.

Риженко К. Д.,

студентка II курсу бакалавру, гр. СР-191

Національний університет «Чернігівська політехніка» (м. Чернігів, Україна)

ТЕХНОЛОГІЇ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПІДТРИМКИ СІМ'Ї З ДИТИНОЮ

Соціально-педагогічна технологія – це способи взаємодії соціального педагога (соціального працівника) із клієнтом (підлітком), які забезпечують його соціалізацію (самовизначення й саморозвиток) у наявних або спеціально створюваних умовах [3].

Сутність соціально-педагогічної технології полягає у створенні алгоритму взаємодії фахівця з сім'єю. Соціально-педагогічна підтримка сім'ї з дитиною устанавлює особливий вид соціально-педагогічної діяльності, цілеспрямований на виявлення, визначення й розгляд проблем сім'ї та дитини з метою убезпечення й захисту прав сім'ї на благополучне існування та на повноцінний розвиток і освіту дитини.

Аналіз наукової літератури [1; 2; 5; 7; 8; 9] щодо соціально-педагогічної підтримки сім'ї з дитиною показав, що нині досить розробленими й активно встановлюються в практичну роботу з сім'єю технології: соціальний супровід, оцінка потреб сім'ї, раннє втручання, кризове втручання, надання послуг.

Сьогодні соціальний супровід та соціальне супроводження розглядаються як ідентичні за змістом терміни, що віднайшли своє відображення у певних нормативних документах. Соціальний супровід – це вид соціально-педагогічної діяльності, що є формою соціальної підтримки та завбачає впродовж тривалого терміну надання сім'ї або особі комплексу правових, психологічних, соціально-педагогічних, соціально-економічних, соціально-медичних, інформаційних послуг соціальним працівником, а також, в разі потреби, спільно з іншими фахівцями (психологами, педагогами, юристами, медичними працівниками тощо) з різних установ та організацій. Мета соціального супроводу – поліпшити життєву ситуацію, мінімізувати негативні наслідки чи навіть повністю розв'язати проблеми сім'ї, яка отримує послуги.